

NEDERLANDSE MOORDWIJVEN

NEDERLANDSE MOORDWIJVEN

OVER GOLDDIGGERS, CRIME PASSIONEL,
BLOEDWRAAK EN DODELIJKE JALOEZIE

HIEKE WIENKE JANS

JUST
PUBLISHERS

Auteur Hieke Wienke Jans
Copyright © 2020 Hieke Wienke Jans, Ralph Schippers | Crimesite
Just Publishers BV
Uitgever Hans van Maar

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt,
door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestanden of op welke
andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van

Just Publishers BV.

*No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint,
microfilm, digital files or any other means, without written permission from*

Just Publishers BV.

Omslagfoto Willem De Melker
Omslagontwerp Ben Gross
Opmaak Studio Spade, Voorthuizen
Redactie Timo van der Eng / *Tekstbureau* Tempelier
Productie Hanzeboek

ISBN 97890 8975 853 8

ISBN 97890 8975 251 2

NUR 339

WWW.JUSTPUBLISHERS.NL | WWW.CRIMESITE.NL

Inhoud

Woord vooraf	6
Inleiding	10
Man in de weg	17
Kill your darlings	53
All in the family	88
Wraak	109
Jaloezie	124
Onder invloed van	149
De opdrachtgeefster	172
Take the money and run	209
Meerdere dodelijke slachtoffers	231
Voor de kick	253
Algemene literatuur	271

Woord vooraf

Sinds 2012 schrijf ik over seriemoordenaars. Daarna passeerden allerlei andere moordzaken de revue waarover ik – o.a. in *Panorama* – publiceerde. Bijna altijd waren mannen de hoofdrolspelers.

Ik werd nieuwsgierig naar de vrouwen die in Nederland voor moord en doodslag zijn veroordeeld. Wie zijn deze vrouwen? Wat zijn hun drijfveren, onder welke omstandigheden en op welke wijze gaan zij over tot de uiterste daad: een ander doden?

Ik heb altijd een bijzondere belangstelling gehad voor vrouwenverhalen en -geschiedenis. Misschien omdat ik, toen ik na de scheiding van mijn ouders vanuit (toenmalig) Brits-Guyana in de grensstad Enschede belandde, door een alleenstaande moeder ben opgevoed.

In 2015 begon ik met de research voor dit boek en ik maakte een inventarisatie van alle vrouwen in Nederland die in het verleden werden veroordeeld voor moord- en doodslag. Een monnikenwerk. Het resulteerde in een ellenlange lijst met honderden zaken, die terugging tot het begin van de negentiende eeuw. Voor Moordwifven is besloten alleen zaken te beschrijven vanaf de jaren zeventig. Zo ontstond een overzicht van vrouwelijke moordenaars van de laatste vijftig jaar.

Uiteindelijk zijn 66 vrouwen in dit boek terechtgekomen, ondergebracht in verschillende categorieën; tien thematische hoofdstukken, op basis van de hoofdmotieven van vrouwelijke daders, die moord of doodslag hebben gepleegd:

- 1 Partnerdoding
- 2 Kinderdoding
- 3 Ouderdoding (+ grootouders en andere familieleden)

- 4 Wraak
- 5 Jaloezie
- 6 Onder invloed
- 7 De opdrachtgeefster
- 8 Roofmoorden
- 9 Meerdere dodelijke slachtoffers
- 10 Voor de kick: seks, lust en sadisme

De indeling in deze categorieën moet vooral niet als exacte wetenschap beschouwd worden. Er zijn verhalen te vinden van vrouwen die hun partner gedood hebben uit wraak of jaloezie, maar die dan toch onder het hoofdstuk 'Man in de weg' te vinden zijn.

Een voorbeeld. Als jaloezie leidt tot moord of doodslag, kun je gerust spreken van een pathologische vorm van jaloezie. Dat lijkt het geval bij de zaak van Sylvana W. die haar 'rivale' Nikki Lawalata langere tijd volgde en stalkte voordat ze haar om het leven bracht. Daarbij probeerde ze haar ex-vriend ook mee te slepen in haar ondergang door hem onterecht als de moordenaar aan te wijzen. Dit wijst dan weer op een, eveneens aanwezig, sterk wraakgevoel.

Kortom: de gebruikte categorieën zijn een manier om de verschillende zaken enigszins helder onder te verdelen.

Hoofdstuk 6 (Onder invloed) heeft niets met moorden te maken die onder invloed van drank en drugs zijn gepleegd. Het gaat om zaken waarbij vrouwen onder invloed van een ander of onder zware druk van de omstandigheden medeplichtig zijn geworden aan moord of doodslag.

Hoofdstuk 7 (De opdrachtgeefster) vertelt verhalen van vrouwen die 'hulptroepen' hebben ingeschakeld om bijvoorbeeld hun partner of ouder te doden. Soms gaat het om heuse huurmoordenaars, maar vaker

wordt hulp ingeroepen van familieleden, vrienden of kennissen.

Roofmoorden (hoofdstuk 8), moorden met meerdere slachtoffers (hoofdstuk 9) en lustmoorden (hoofdstuk 10) worden weinig door vrouwen gepleegd. Toch zijn ze in dit boek opgenomen, omdat het om uitzonderlijke zaken gaat waarbij vrouwen betrokken zijn bij moorden waarvan de slachtoffers – in tegenstelling tot partner-, kinder- en ouderdoding – buiten de persoonlijke conflicten in familie- en relatiesfeer vallen.

De volgorde van de hoofdstukken in het boek is niet zomaar gekozen.

Verreweg de meeste vrouwen worden veroordeeld voor het doden van hun partner, kind(eren) of (andere) familieleden. Vandaar ook dat het boek met die hoofdstukken begint.

Bij de selectie van moordende vrouwen is gekeken naar de leeftijd, sociaal-economische en etnisch-culturele achtergrond en seksuele geaardheid van de vrouwen, om zo recht te doen aan de diversiteit van de vrouwen. De jongste dader is een tiener van vijftien jaar; de oudste is negenentachtig.

Om antwoorden te krijgen op vragen als: ‘wat zijn de drijfveren van vrouwen, onder welke omstandigheden plegen zij moorden, welke werkwijze hanteren ze en speelt emancipatie mogelijk een rol?’ heb ik contact opgenomen met Anne-Marie Slotboom, als universitair hoofddocent verbonden aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit (VU) te Amsterdam. Mede door haar expertise en haar onderzoek *Criminele meisjes en vrouwen*, hebben de verhalen over deze vrouwen context gekregen. Haar input is van onschatbare waarde geweest.

Ook uitgever en misdadajournalist Timo van der Eng ben ik zeer dankbaar dat hij van het begin af aan in dit ‘vrouwenproject’ heeft geloofd en erover meegedacht heeft.

Zonder Anne-Marie Slotboom, Timo van der Eng en partner in crime Ralph Schippers, zou dit boek in de huidige vorm niet tot stand zijn gekomen.

Tenslotte nog iets over het begrip ‘moord’. In juridische zin onderscheidt moord zich van doodslag. Bij moord is er sprake van een vooropgezet plan, van voorbedachte rade om het dodelijke misdrijf uit te voeren. Bij doodslag is dat niet het geval. In de volksmond, het dagelijks taalgebruik, worden beide begrippen vaak op één hoop gegooid en wordt er gesproken van moord – ook als dat in juridische betekenis doodslag moet zijn.

De titel Moordwijven kent dat euvel ook. Het merendeel van de vrouwen die in dit boek worden beschreven, is veroordeeld voor doodslag.

Strikt juridisch genomen klopt die titel voor hen dan ook niet.

Inleiding

De meeste verhalen die voorbijkomen in dit boek, gaan over vrouwen die vastlopen in een chaotische en conflicterende gezinssituatie, waarbij er vaak sprake is van mishandeling en misbruik. De vrouwen in kwestie wisten, om hun persoonlijke problemen op te lossen, uiteindelijk geen andere uitweg te bedenken dan de meest radicale: moord of doodslag. Soms doden vrouwen dus uit wanhoop hun kinderen, ouders of partners. Vaak gaan hier langdurige, zenuwslopende en psychische problemen binnen het gezin, de relatie of de persoonlijke situatie aan vooraf. Als een oplossing niet in zicht lijkt, is geweld de ultieme manier om een einde te maken aan een uitzichtloze toestand. En soms doden de vrouwen ook zichzelf na zo'n wanhoopsdaad.

Natuurlijk zijn er ook genoeg zaken bekend over vrouwen die berekend te werk zijn gegaan en op financieel gewin uit waren en daardoor een moord hebben gepleegd. In andere zaken liggen de motieven in de persoonlijkheidskenmerken van de vrouwen, zoals psychiatrische stoornissen of antisociale persoonlijkheden.

Dit boek gaat over vrouwen als dader; vrouwen die veroordeeld zijn voor moord en doodslag. Veel vaker zijn vrouwen juist slachtoffer van geweldsdelicten.

Vrouwen als 'warrior,' als agressor en stoere dader die hun vijanden en rivalen met geweld uitschakelen, doen het goed in Hollywood en Hongkong films, maar de realiteit schetst een veel rauwer beeld van vrouwen die betrokken zijn bij zware geweldsdelicten.

Wetenschappelijk onderzoek naar moord en doodslag in Nederland waar vrouwen bij betrokken zijn, staat in feite nog in de kinderschoenen.

Diverse onderzoeken hebben aangetoond dat vrouwen vaker betrokken zijn bij vermogensdelicten (diefstal, inbraak, overval, heling, etc.) dan bij zeer gewelddadige delicten zoals moord en doodslag. De groep moordende vrouwen is lang een blinde vlek geweest in de research naar moord en doodslag. Misschien komt dat omdat vrouwen in vergelijking met mannen veel minder gewelddadige delicten plegen met de dood als gevolg.

Uit de *'Monitor Moord en Doodslag'* van Leistra en Nieuwbeerta (2003), blijkt dat 9 procent van het totale aantal moorden gepleegd wordt door vrouwen. De grootste groep van die 9 procent bestaat uit vrouwen die veroordeeld zijn voor het plegen van moord en doodslag die zich dicht bij huis of zelfs in eigen huis binnen de familiesfeer afspelen. De vrouwen zijn vooral betrokken bij het doden van hun – in deze volgorde – (ex)partners, kinderen, ouders of resterende familieleden. Ze plegen nauwelijks roofmoorden, seksuele moorden, moorden in het criminele circuit of politiek en/of religieus getinte terroristische moorden. Om die reden zijn de laatste twee categorieën niet opgenomen in dit boek.

Ook uit Nederlands onderzoek onder jonge vrouwen van 12 tot 21 jaar, blijkt dat familiemoorden het meest worden gepleegd (Aarten & Van der Laan, 2012). Als vrouwen dader zijn van moord in de relationele sfeer, doden ze meestal hun partner en zelden – in tegenstelling tot mannen – een rivaal in de liefde. Vrouwen vermoorden hun partner ook vaker omdat ze niet meer weg kunnen uit een gewelddadige relatie, terwijl mannen vaker hun partner doden omdat die hen wil verlaten (Caman e.a. 2016; Leistra & Nieuwbeerta, 2003).

Cijfers van het CBS, die de relatie leggen tussen slachtoffers van moord en de dader, laten zien dat mannen tussen 2011 en 2015 het vaakst vermoord worden door een kennis of een vriend. Het percentage mannen die door hun (ex-)partner vermoord zijn, ligt het laagst (onder de 10 procent). Vrouwen daarentegen worden het vaakst vermoord door

hun (ex-)partner wat in vergelijking met de mannen meteen ook het hoogste percentage (ongeveer 50 procent) is. Meer recent, in 2017, zijn van de 46 vrouwen die omgebracht zijn, vier op de tien door hun (ex-)partner gedood. Van de 112 mannen die dan vermoord zijn werden er vijf door hun (ex-)partner gedood. Mannen blijken dus veel vaker de dader van moord en doodslag, ook als het gaat om partnerdoding, maar vrouwen lopen het grootste risico op zowel slachtofferschap als daderschap binnen de context van een relatie.

Uit een Zweeds onderzoek (Caman e.a., 2016) blijkt dat vrouwen die hun partner doden – meer dan mannen – zonder werk zitten, een verslavingsstoornis hebben en slachtoffer zijn geweest van de vermoorde man. De gedachte is dat de vrouw die financieel afhankelijk is van haar destructieve, gewelddadige partner, hem moeilijk kan verlaten. Moord of doodslag is dan een manier om van de man af te komen binnen een nog bestaande relatie. Overigens blijken de motieven van vrouwen voor moord en doodslag in het algemeen net zo te variëren als die van mannen: van wraak tot financieel gewin. Bij partnerdoding speelt zelfverdediging een belangrijke rol.

Naast partners vermoorden vrouwen ook hun kinderen. In Nederland hebben Frans Koenraadt en Marieke Liem hier veel research naar gedaan. Uit hun onderzoek uit 2010 blijkt het aantal vrouwen dat hun kind(eren) doodt iets hoger te liggen dan het aantal mannen: 52 procent van de vrouwen. Deze kindslachtoffers van hun moeders zijn vaak heel jong – minder dan een jaar oud – en geregeld is er dan sprake van pathologische kinderdoding: vrouwen lijden aan een zware depressie of psychose. Moeders gebruiken daarbij vaker dan vaders methoden als vergiftiging of verdrinking.

Een reden dat vrouwen ook in het algemeen de voorkeur geven aan bijvoorbeeld vergiftiging en verstikking zou te maken kunnen hebben met de beperkte fysieke kracht van vrouwen, die doorgaans minder sterk zijn dan mannen. En om deze reden zouden vrouwen wel eens strategisch te werk kunnen gaan als ze eenmaal in hun hoofd hebben gehaald een ander te doden. Niet zelden gaat er een heel traject aan vooraf waarbij naar handlangers – familieleden, vrienden, kennissen – wordt gezocht en de moord goed voorbereid wordt.

En soms plegen vrouwen de moorden niet zelf maar geven ze de opdracht aan anderen uit hun directe omgeving, huren ze iemand in of hebben ze een handlanger om iemand uit de weg te ruimen. Dat gebeurt met name bij roofmoorden en/of moorden binnen het criminele milieu. Daarbij dient opgemerkt te worden dat vrouwen veel minder vaak betrokken zijn bij dergelijke moorden (Leistra & Nieuwbeerta, 2003). Ruim 98 procent van dit type moorden wordt door mannen gepleegd.

Ook zware zedendelicten en seksuele moorden waarbij verkrachting, lust, sadisme en seksuele opwellingen een rol spelen, worden zeer weinig gepleegd door vrouwen. Als er al sprake is vrouwelijke betrokkenheid bij een zedendelict, dan is er in twee derde van de gevallen sprake van samenwerking met één of meer mannelijke handlangers. Dat blijkt uit een grootschalig onderzoek naar vrouwelijke zedenplegers in Nederland van criminoloog Miriam Wijkman (2014). Mannelijke zedendelinquenten opereren juist meestal alleen. In tegenstelling tot mannen vervallen vrouwen wat betreft zedendelicten zelden in herhaling. Een reden hiervoor is dat seksuele lust als drijfveer bij vrouwen nauwelijks een rol speelt. Als vrouwen wel de initiatiefnemer zijn, speelt wraak soms een rol. Vrouwelijke zedenplegers hebben vaak een verleden van seksueel misbruik, verwaarlozing, psychische - en gedragsproblemen.

Maar ook alcohol- en/of druggebruik en prostitutie spelen soms een rol waardoor vrouwen een ander seksueel misbruiken.

Vrouwen die voor seriemoorden, twee of meer dodelijke slachtoffers, veroordeeld worden, komen in vergelijking met andere type moorden het minst voor. In tegenstelling tot mannelijke seriemoordenaars speelt ook hier 'lust' of een onderliggend seksueel motief bijna geen rol.

In Nederland is amper onderzoek gedaan naar vrouwelijke seriemoordenaars. Alhoewel er sinds het begin van de 17e eeuw tot op heden zeker negen vrouwen veroordeeld zijn voor meerdere dodelijke slachtoffers. Meestal vallen de slachtoffers uit deze categorie in de directe omgeving ten prooi aan gifmengsters, die daar vaak financieel gewin uithalen.

In de Verenigde Staten is recent wel gezocht naar alle vrouwelijke seriemoordenaars tussen 1821 en 2008. Daarbij zijn 64 zaken gevonden. Het blijkt dat de daders overwegend wit en getrouwd zijn en een zorgtaak hebben, binnens- of buitenshuis. Een van de belangrijkste motieven is financieel gewin en vergif is het meest populaire moordwapen.

Wat beeldvorming betreft lijken vrouwelijke seriemoordenaars niet goed te passen binnen hun genderrol en worden ze, gezien hun bijnamen als Lady Bluebird, Death Row Granny en Giggling Grandma, toch als minder gevaarlijk gezien dan mannen, die bijnamen hebben als The Brooklyn Strangler of Warwick Slasher (Harrison e.a. 2015).

Volgens Carlo Schippers, gedragskundige die door de FBI getraind is als profiler, spelen bij mannelijke seriemoordenaars gewelddadige (seksuele) fantasieën, die ze meestal vanaf hun kindertijd hebben ontwikkeld, een doorslaggevende rol bij het uitvoeren van hun daden. Bij vrouwen zijn er van zulke fantasieën in combinatie met seksueel, agressief, gewelddadig en controlerend gedrag eigenlijk geen voorbeelden.

Als vrouwen veroordeeld zijn voor moord en doodslag, hoe worden ze dan vervolgens door de rechter gestraft? Volgens Catrien Bijleveld en Henk Elffers in hun onderzoek naar *Sekse en Straftoemeting* (2010), zouden vrouwen voor dezelfde soort delicten lichtere straffen krijgen dan mannen. Er zijn hier drie verklaringen voor. Volgens *de paternalisme theorie* worden vrouwen lichter gestraft omdat vrouwen volgens traditionele opvattingen beschermd dienen te worden, als hoedster van huis en haard. Hiermee wordt de stereotype rolverdeling van vrouwen en mannen in stand gehouden waarin de sterkere man de kwetsbare vrouw beschermt (Spohn & Beichner, 2000). De rechters zouden de mate van de zorg die vrouwelijke daders geven aan hun omgeving, zwaarder wegen dan de financiële zorg die de mannelijke daders bieden. Ook op een ander vlak spelen stereotyperingen een rol. Als een vrouwelijke dader bijvoorbeeld een ‘mannelijk’ delict pleegt, bijvoorbeeld een roofmoord, dan krijgt ze voor een dergelijk misdrijf een even lange straf als een man. Andersom gebeurt ook: als een vrouwelijke dader een ‘vrouwelijk’ delict pleegt krijgt ze een kortere straf dan een man.

Echter, grondig onderzoek naar het gegeven of rechters mannen en vrouwen verschillend bestraffen, is tot nu toe nauwelijks gedaan in Nederland. Wel laten Van Wingerden en Nieuwbeerta (2006) mooi zien wat de ontwikkelingen in Nederland zijn in de lengte van straffen voor moord en doodslag. Hierbij is geen onderscheid gemaakt naar mannen en vrouwen. De straffen die de vrouwen – opgenomen in dit boek – opgelegd hebben gekregen variëren van 180 uur tot en met 28 jaar.

Ongeveer een derde van alle vrouwen die in Nederland veroordeeld zijn voor moord en doodslag, krijgt naast gevangenisstraf ook tbs opgelegd.

Tenslotte: uit de literatuur is niet op te maken dat er in de loop der tijd een enorme verandering te bespeuren is in de werkwijze van vrouwen

die (voornamelijk) hun partner of kinderen doden. Ook zie je nauwelijks vrouwen die moorden plegen in het criminele circuit of roofmoorden en is er geen toename in het aantal vrouwen dat moord en doodslag pleegt. Hieruit zou je mogelijk kunnen concluderen dat er dus weinig sprake lijkt te zijn van emancipatie als belangrijke factor bij het plegen van moorden. Die conclusie lijkt ook te gelden voor andere soorten delicten. In de Verenigde Staten blijkt dat er de laatste jaren eerder sprake is van een daling in de criminaliteit onder mannen, en in Nederland een daling onder zowel mannen als vrouwen, waardoor je misschien wel van emancipatie kunt spreken omdat de rol van mannen enigszins aan het veranderen is. Mannen nemen meer zorgtaken op zich terwijl vrouwen meer deelnemen aan het openbare leven en daarmee wellicht het criminele en gewelddadige gedrag van (hun) mannen enigszins dempen.

Hieke Wienke Jans

Met dank aan Anne-Marie Slotboom.

En dank aan advocaten, specialisten op diverse gebieden en iedereen die zijn of haar medewerking heeft verleend aan dit boek.